Śūnyatā Saptati

Şaptezeci de versete despre Vacuitate

compusă de Ārya Nāgārjuna

Întreaga Existenţă, sau altfel spus întreaga aparenţă, este Vacuitate

Notă introductivă

Această lucrare se poate găsi la adresa web:

http://www.AryaDharma.ro

(click pentru a o vizita)

Pe acest site veţi găsi multe traduceri ale unor texte esenţiale din Buddha-Dharma, atât Sutre (discursuri sau învăţături ale Divinului Buddha) cât şi tratate fundamentale derivate din aceste Sutre, adnotate sau comentate, după caz.

Toate textele de pe site (inclusiv acest text) sunt disponibile gratuit, se pot descărca gratuit, se pot folosi în mod gratuit, se pot tipări, şi se pot distribui ca fişiere sau ca documente tipărite, oricui doriţi, dacă şi numai dacă nu faceţi nicio modificare asupra lor, şi dacă şi numai dacă le oferiţi celorlalţi în mod gratuit.
În caz contrar, toate drepturile sunt rezervate.

Dacă aveţi nevoie de alte drepturi, de alte formate ale textelor sau de alte variante ale lor, vă rugăm să luaţi legătura cu noi.

Traducere, prefaţă, introducere, comentarii, note, îngrijire: Alin Tocaciu

Versiunea: decembrie 2019

Prin virtutea meritelor acumulate prin a traduce, a corecta, a adnota, a comenta, a publica şi a răspândi această lucrare, fie ca toate fiinţele să atingă Trezirea Perfectă.

Prefață

Titlul în limba sanscrită al acestei lucrări a lui Ārya Nāgārjuna este *Śūnyatā Saptati*.

În această operă cu caracter predominant tehnic şi logic, parte a Colecţiei de Lucrări de Logică, Ācārya indică în mod excelent Vacuitatea, demonstrând succint şi în mai multe moduri faptul că aceasta este singura „natură” sau „esenţă” a tuturor fenomenelor, bineînţeles nici aceasta nefiind mai reală decât orice altceva. Faptul că toate fenomenele apar în mod exclusiv dependent, sau că nu apar în realitate, sunt idei echivalente.

Pentru a demonta câteva puncte de vedere greşite, Ācārya foloseşte în câteva ocazii tehnica dialogului cu un interlocutor care pune întrebări şi face afirmaţii eronate, fiind lipsit de înţelegerea corectă realităţii.

Este foarte important de înţeles că noţiunea de Vacuitate indică *starea de fapt*, Realitatea, natura Realităţii, şi că Vacuitatea nu este ceva de obţinut sau de construit, şi nici ceva de evitat. Vacuitatea nu este nici un proces, şi nici un ţel. „Realizarea” Vacuităţii înseamnă înţelegerea directă a naturii realităţii, şi nimic altceva. Este la fel de important de înţeles că acest cuvânt (sau această idee de) „vacuitate”, este tot Vacuitate, şi că *indică* natura Realităţii, însă nu *este* natura realităţii.

De asemenea, a spune despre ceva că „este Vacuitate” înseamnă de fapt că nu are nicio esenţă, nicio existenţă reală, şi că nu este ceva produs sau apărut în realitate. Niciun „ceva”, adică nicio dharma, nici măcar ideea de „dharma”, nu are nicio esenţă, nicio existenţă, nu este un produs. Acestea sunt numai idei greşite şi fără nicio esenţă.

La sfârşitul textului puteţi găsi un dicţionar care cuprinde cel puţin o parte dintre termenii folosiţi în acesta. Dacă aveţi nevoie de un dicţionar mai cuprinzător, îl puteţi găsi în „Discursul despre perfecţiunea înţelepciunii (Prajñāpāramitā Sutra) în 8.000 de versete” sau în „Ghirlanda de nestemate (Ratnāvalī)” a lui Ārya Nāgārjuna, de pe aceeaşi pagină web cu acest text.

Pentru a uşura înţelegerea acestor învăţături profunde am adăugat note explicative şi am realizat şi un comentariu destul de cuprinzător. Bineînţeles, comentariul nu are profunzimea învăţăturilor, însă vă poate ajuta în lămurirea unor noţiuni, şi conţine şi informaţii suplimentare despre Dharma în general.

Pe aceeaşi pagină web puteţi găsi atât versiunea fără comentariu cât şi cea cu comentariu. Vă recomand ca mai întâi să citiţi de câteva ori versiunea fără comentariu, pentru a vă construi propria înţelegere directă a textului, şi abia apoi să citiţi comentariile, dacă doriţi clarificări suplimentare care v-ar putea ajuta la aprofundarea înţelegerii lucrării.

Textul

Mă înclin în faţa lui [n.t. Bodhisattva] Mañjuśrī, cel mereu tânăr şi viguros.

1. „Apariţie”, „durată”, „distrugere”, „existenţă”, „non-existenţă”, „inferior”, „mediu” şi „superior”, niciuna dintre acestea nu există în realitate. Tathāgata a vorbit depre ele numai în termenii convenţiilor lumeşti.

2. Desemnările (sau numele) sunt fără esenţă. Sinele, non-sinele, şi sinele-non-sine nu există. Asemenea Nirvanei, toate lucrurile exprimabile sunt lipsite (goale) de existenţă în sine (proprie).

3. Toate dharmele sunt lipsite de esenţă; aceasta nu se află în cauze, în condiţii sau în agregări, fie în totalitatea lor, fie luate separat. Dharmele sunt goale, vide.

4. Existenţa nu apare, din moment ce există. Non-existenţa nu apare, din moment ce nu există. Existenţa şi non-existenţa nu apar [deodată, sau împreună], datorită eterogenităţii [lor]. În consecinţă, [n.t. pentru că ele nu apar,] ele nu durează şi nici nu dispar.

5. Ceea ce a apărut nu poate să apară, şi nici ceea ce este ne-apărut nu poate să apară. Nici ceea ce apare chiar acum, fiind [parţial] apărut şi [parţial] neapărut, nu poate să apară.

6. Cauza unui efect care există nu este o cauză. Cauza unui efect care nu există nu este o cauză. Este imposibil ca [efectul] nici să existe şi nici să nu existe [n.t. adică o a treia variantă]. [Aşadar], în cele trei timpuri [nu există nici cauze şi nici efecte].

7. Fără unul, nu pot exista mai multe. Fără multe, nu poate exista unul singur. [n.t. Aşadar acestea două sunt în dependenţă reciprocă.] Orice apare dependent nu are existenţă proprie.

8. Cele douăsprezece verigi [ale Apariţiei Dependente] care au ca efect suferinţa apar dependent, deci sunt neproduse. Ele nu sunt posibile nici într-o minte, şi nici în mai multe minţi succesive.

9. Permanenţa nu există, impermanenţa nu există, sinele nu există, non-sinele nu există, pur nu există, impur nu există, plăcerea nu există, şi suferinţa nu există. De aceea, vederile greşite nu există.

10. Fără acestea, ignoranţa care apare din cele patru vederi greşite [n.t. enumerate la punctul precedent], nu este posibilă. Fără această [ignoranţă], formaţiunile karmice nu apar. Acelaşi lucru [este valabil] şi pentru [cele zece verigi ale Apariţiei Dependente] rămase.

11. Ignoranţa nu poate să apară fără formaţiunile karmice, [şi] fără ignoranţă formaţiunile karmice nu apar. Cauzate una de alta, ele nu au existenţă proprie (sau existenţă în sine).

12. Cum poate ceva care *nu are* existenţă proprie să *creeze* altceva? Ceva apărut pe baza [cauzelor şi] condiţiilor nu poate fi [cauză sau] condiţie [n.t. reală] pentru ceva [n.t. real].

13. Tatăl nu este fiul, fiul nu este tatăl. Niciunul dintre aceştia nu există decât în corelaţie cu celălalt, şi nici nu pot să apară simultan. La fel şi pentru cele douăsprezece verigi ale Apariţiei Dependente.

14. Într-un vis, plăcerea şi suferinţa depind de obiecte din [n.t. acel] vis, dar obiectele, plăcerea şi suferinţa [n.t. din vis] nu există în realitate. La fel, nici ceea ce apare dependent şi nici de ceea ce depinde [n.t. pentru a apărea], nu există.

15. *Adversar*: Dacă lucrurile nu există în sine, atunci josnic, mediu şi excelent şi lumea multiplă nu există nici ele, şi nici vreun efect al vreunei cauze.

16. *Răspuns*: Dacă dharmele ar exista inerent, atunci acestea nu ar apărea în dependenţă (sau: apariţia dependentă nu ar avea loc). Dacă dharmele nu ar depinde de cauze şi condiţii, existenţa lor ar fi complet independentă [n.t. şi nu ar înceta niciodată]. Aşadar, dharmele care sunt cauzate nu pot avea existenţă inerentă.

17. Cum poate non-produsul să aibă existenţă proprie, existenţă prin altceva, sau non-existenţă? În consecinţă, existenţa proprie, existenţa prin altceva şi non-existenţa [n.t. sunt numai] vederi greşite [n.t. şi nu realitatea].

18. *Adversar*: Dacă lucrurile ar fi lipsite de esenţă (sau de existenţă inerentă), apariţia şi încetarea nu ar avea loc. Ceea ce este lipsit de existenţă proprie, cum apare şi cum dispare?

19. *Răspuns*: Existenţa şi non-existenţa nu sunt simultane. Fără non-existenţă, nu există existenţă. Dacă ar fi independente [n.t. una de cealaltă, şi independente de orice altceva], ar exista mereu. Nu există existenţă independentă de non-existenţă.

20. Fără existenţă nu există non-existenţă. [Existenţa] nu apare nici din sine însăşi, şi nici din altceva. Aşa stând lucrurile, această [existenţă] nu există [de fapt]: deci nu există existenţă, şi [de aceea] nici non-existenţă.

21. Dacă este existenţă, atunci implicit există şi permanenţă; dacă este non-existenţă, atunci în mod implicit există şi anihilare. Atunci când se acceptă existenţa, apar aceste două [variante extreme]. Aşadar [n.t. ideea de] existenţă nu este validă.

22. *Adversar*: Aceste [variante] nu au loc, datorită continuităţii: dharmele încetează după ce au cauzat [un efect].

Răspuns: La fel ca mai înainte [vezi versetul 19], această [continuitate] nu este existentă [n.t. de fapt]. Şi mai decurge şi că această continuitate ar fi întreruptă [n.t. prin încetarea dharmelor respective].

23. *Adversar*: [Nu!] Învăţăturile lui Buddha despre Calea [n.t. către Eliberare] vorbesc despre apariţie şi încetare, deci dharmele trebuie să existe!

Răspuns: Dharmele sunt goale, vide, vacuitate (śūnyatā). Iar a avea experienţa apariţiei şi dispariţiei ca fiind contradictorii (sau opuse) este o greşeală.

24. *Adversar*: Dacă nu are loc apariţie şi încetare, atunci cărei [n.t. apariţii se datorează suferinţa şi cărei] încetări se datorează Nirvana (sau Eliberarea)?

Răspuns: Nu cumva Eliberarea este aceasta: [n.t. realizarea] că, prin natura lucrurilor, nimic nu apare şi nici nu încetează?

25. Dacă [Nirvana] ar rezulta din încetarea [n.t. ignoranţei], [atunci ar exista] distrugere. Dacă nu, [ar exista] permanenţă. De aceea, nu este valid ca Nirvana să fie existenţă şi nici non-existenţă.

26. Dacă o încetare categorică şi definitivă ar dura, atunci ea ar fi independentă de existenţă. [n.t. Încetarea] nu există fără existenţă, şi nici fără non-existenţă.

27. Ceea ce este însemnat [n.t. ca fiind „ceva”, o dharma oarecare] este stabilit printr-un semn diferit de ceea ce este însemnat; nu este stabilit prin sine însuşi [n.t. sau prin propria putere, ca fiind „ceva” de acel fel]. Şi nici cele [două] nu sunt validate fiecare de către cealaltă, [pentru că ceea ce nu este] validat nu poate valida ceva non-validat.

28. Aşadar, cauza şi efectul, senzaţia şi cel care o simte, şi aşa mai departe, văzătorul şi vizibilul, şi aşa mai departe – orice ar fi – toate [n.t. dharmele] sunt în aceeaşi situaţie, fără nicio excepţie.

29. Cele trei timpuri nu există, din moment ce ele nu sunt constatate ca fiind independente, ci sunt stabilite fiecare în raport cu celelalte. Din moment ce se schimbă [şi] nu sunt stabilite prin sine însele, ele sunt simple discriminări, simple concepte.

30. În acelaşi mod, din moment ce cele trei semne ale unei dharme condiţionate (sau compuse): apariţia, durata şi încetarea, nu există, atunci nu există nici cea mai măruntă [dharma (sau fenomen)] condiţionată sau necondiţionată.

31. Non-distrusul nu încetează, şi nici distrusul. Durarea nu durează, şi nici non-durarea. Ceea ce a apărut nu este apărut, şi nici ceea ce nu a apărut, bineînţeles, nu este apărut.

32. Fenomenele (dharmele) compuse şi necompuse nu sunt mai multe, şi nici unul singur; nu sunt existente şi nici non-existente; şi nici nu sunt simultan existente şi non-existente. Toate posibilităţile sunt incluse în cadrul acestor limite.

33. *Adversar*: Învăţătorul a vorbit despre continuitatea karmei (sau a acţiunilor), despre natura karmei, despre rezultatul karmei, despre faptul că o fiinţă resimte efectele propriilor acţiuni, şi despre faptul că acţiunile vor avea cu certitudine efecte.

34. *Răspuns*: Se spune despre acţiuni şi despre karma că sunt lipsite de existenţă proprie, de existenţă în sine. [Karma,] care nu apare, nu este nici distrusă. Din ea apare şi concepţia lui „eu”. Iar credinţa care o creează se datorează discriminării.

35. Dacă karma ar avea existenţă proprie, atunci corpul creat de ea ar fi permanent. Aşadar karma nu ar avea ca efect suferinţa [pentru că ceva permanent nu poate crea efecte n.t. şi pentru că un corp ar fi nemuritor].

36. Karma (acţiunile şi potenţialitatea pentru efect) nu sunt apărute din condiţii şi în niciun caz din non-condiţii, şi de aceea orice fenomene compuse sunt ca o iluzie, ca un oraş al Gandharvaşilor, sau ca un miraj, [lipsindu-le esenţa sau existenţa adevărată].

37. Karma are drept cauză kleśa (formaţiunile mentale). Kleśa au o natură a karmei (sau formaţiunile mentale apar dependent de karma). Un corp are karma drept cauză. Deci [toate] trei sunt lipsite de existenţă proprie.

38. Fără karma, nu există agent [care să acţioneze]. Fără karma şi agent, nu există rezultat. Fără karma, agent şi rezultat, nu există o entitate care să simtă rezultatul. Aşadar, dharmele sunt vide (sau lipsite de orice esenţă).

39. Când – pentru că este văzut Adevărul – cineva înţelege corect şi precis că karma este goală, vidă, fără esenţă, atunci karma nu [mai] apare. Atunci când [acţiunile] nu mai apar (sau nu mai au loc), nu mai apare nici ceea ce apărea din karma [adică verigile Apariţiei Dependente].

40. Să zicem că Învingătorul Tathāgata proiectează o apariţie (sau emanaţie), şi că această apariţie proiectează la rândul ei o altă apariţie.

41. Apariţia făcută de Tathāgata este goală, vidă, şi cu atât mai mult apariţia [creată] de apariţie. Ambele sunt simple nume, nişte simple discriminări, lipsite de semnificaţie, de substanţă, de esenţă.

42. Tot aşa, agentul (sau persoana care acţionează) este ca apariţia, iar acţiunea (sau karma) este ca apariţia creată de către apariţie. Prin natura lor, [ele sunt] fără esenţă, sunt simple discriminări şi nimic mai mult.

43. Dacă karma ar avea existenţă proprie, nu ar fi posibile fapte ale unui agent, şi nu ar fi posibilă nici Nirvana. Dacă [karma] nu ar exista [deloc, nici măcar ca apariţie dependentă], nu ar exista nici rezultatul (sau fructul) ei, plăcut sau neplăcut.

44. „Este”, „nu este”, şi de asemenea „este - nu este” au fost afirmate cu un scop de către Divinii Buddha. Nu e uşor de înţeles!

45. Forma nu are esenţă sau substanţă (bhaūtika), pentru că apare din elemente (bhūta) – aşadar nu apare cu adevărat. Forma nu apare nici din ea însăşi, şi nici din altceva. Aşadar, forma nu există.

46. Cele patru [elemente fundamentale] nu sunt [găsite] într-un element [n.t. dintre ele], şi nici vreunul dintre ele nu este [găsit] în [vreunul din] celelalte patru. Cum poate forma să existe cu adevărat, având cele patru elemente fundamentale drept cauză?

47. Din moment ce nu este observată direct, atunci [forma] nu există. Dar dacă [susţineţi că ea este percepută] printr-un semn, atunci acel semn, apărut din cauze şi condiţii, nu există [în mod real] şi nici nu poate fi folosit pentru a dovedi ceva [n.t. cum ar fi existenţa reală a formei]. De asemenea, este ilogic ca forma să existe fără niciun semn.

48. Dacă o minte ar putea percepe forma, de fapt şi-ar percepe propria natură. O minte este apărută din condiţii, aşadar nu există. Nici forma nu există, deci cum ar putea mintea percepe forma?

49. Dat fiind că un moment al minţii nu poate [în fix acelaşi] moment să perceapă o formă apărută aşa cum a fost explicat, cum ar putea o asemenea minte să perceapă o formă trecută sau o formă viitoare?

50. Din moment ce culoarea şi aspectul nu există niciodată separat, ele nu pot fi nici percepute separat. Forma [ca agregat, caracterizată de culoare şi de aspect] este percepută ca fiind una singură.

51. Simţul vederii nu este în interiorul ochiului, nici în interiorul formei, şi nici undeva între ele (sau în altă parte). [Aşadar] o imagine care depinde de formă şi de ochi nu este reală [şi de aceea nici conştiinţa vederii, care depinde tot de acestea].

52. Dacă ochiul nu se vede pe el însuşi, cum ar putea vedea forma? Prin urmare, ochiul şi forma sunt lipsite de orice sine (sunt fără existenţă inerentă, fără esenţă). Acelaşi lucru [este adevărat şi pentru] celelalte câmpuri ale simţurilor.

53. Ochiul este lipsit de existenţă (sau esenţă proprie) [şi] de existenţă (sau esenţă) a altceva. Tot la fel, şi forma este vidă, goală, lipsită de ambele tipuri de esenţă [posibile]. La fel [şi pentru] celelalte câmpuri ale simţurilor.

54. Când un [câmp al simţurilor] apare simultan cu contactul, celelalte [n.t. câmpuri] sunt goale. Gol nu depinde de non-gol, şi nici non-gol nu depinde de gol.

55. Neavând o natură proprie, cele trei [adică indriya, viśaya şi vijñāna[1]] nu pot ajunge în contact [şi nu pot forma ceva prin agregare]. Şi deoarece nu există contact, senzaţia nu există.

56. Conştiinţa apare în dependenţă de câmpurile simţurilor (āyatana), interne şi externe. Aşadar, conştiinţa este goală, lipsită de esenţă, la fel ca mirajele şi iluziile.

57. Conştiinţa apare în dependenţă de un obiect discernabil, care [n.t. obiect] apare în dependenţă de conştiinţa care îl percepe. Aşadar, ambele sunt lipsite de existenţă. Deoarece [subiectul conştient, sau persoana care cunoaşte] apare în dependenţă de discernabil şi de conştiinţă, subiectul conştient nu există.

58. [În sens relativ (sau convenţional)] nimic nu este permanent, dar [în sensul absolut] nimic nu este nici permanent, şi nici impermanent. [Dacă ar] exista lucruri, ele ar fi ori permanente, ori nepermanente. Dar cum e asta [posibil]?

59. Din moment ce dharmele „dorinţă”, „ură” şi „iluzie (încăpăţânată şi greşită)” apar prin vederi distorsionate şi greşite (sau suprapuneri) despre plăcut şi neplăcut, înseamnă că dorinţa, ura şi iluzia nu există de fapt.

[1] În ordine: cele şase facultăţi ale simţurilor (cele cinci enumerate în mod obişnuit, plus cel mental), obiectul şi conştiinţa.

60. Pentru că mai multe persoane pot dori, urî sau pot avea vederi greşite despre acelaşi lucru, însuşirile acestuia sunt doar imaginate şi nu reale, sunt create de discriminare. Aşadar, acea discriminare (sau percepţie) nu este ceva real.

61. Ceea ce este imaginat, nu există. Fără un obiect care să existe, cum poate exista imaginaţie (sau conştiinţă mentală)? Din moment ce imaginatul şi imaginaţia apar din cauze şi condiţii, [ele sunt] Vacuitate (śūnyatā).

62. Ignoranţa, care apare din cele patru vederi greşite, nu [mai] apare după ce are loc înţelegerea adevărului. Fără ea, formaţiunile karmice nu [mai] apar. De asemenea, nu [mai] apar nici celelalte [zece verigi ale apariţiei dependente].

63. Ceea ce apare în dependenţă de cauze, nu apare atunci când aceste cauze sunt absente. Aşadar, existentul şi non-existentul, compusul şi non-compusul nu există, sunt fără esenţă, sunt în pace [,natural] : [aceasta este] Nirvana.

64. A imagina că lucrurile apărute din cauze şi condiţii sunt reale, Învăţătorul o numeşte ignoranţă (avidyā). Din această ignoranţă apar cele douăsprezece verigi [ale Apariţiei Dependente].

65. A înţelege profund şi complet că dharmele sunt goale, lipsite de orice esenţă, înseamnă a vedea Realitatea. Ignoranţa încetează, şi cele douăsprezece verigi [ale roţii Apariţiei Dependente] încetează şi ele.

66. Dharmele produse sunt la fel ca oraşele de Gandharvaşi, ca iluziile, ca mirajele, ca plasele din păr (din ochi), ca spuma, precum clăbucii, ca fantomele, ca visele, şi ca roţile făcute din tăciuni aprinşi.

67. Dharmele nu există inerent, şi nici non-dharmele nu există inerent. Atât existenţa apărută din cauze şi condiţii cât şi non-existenţa sunt vide, goale.

68. Deoarece toate lucrurile sunt lipsite de existenţă inerentă, proprie, incomparabilul Tathāgata a arătat că toate lucrurile apar dependent.

69. Acesta este cel mai profund sens, aceasta este limita realităţii! Buddha cel Perfect, Învingătorul, [a predat] întreaga învăţătură bazându-se pe convenţiile lumeşti [n.t. şi nu luându-le drept valide].

70. Prin Dharma, [Buddha] nu a indicat niciodată ceva existent în realitate. Cei care nu înţeleg învăţăturile lui Tathāgata se tem de acest discurs imaculat.

71. [Strict în cadrul convenţiilor], principiul lumesc „Aceasta apare în dependenţă de aceea” nu este invalidat. Dar pentru că ceea ce apare este de fapt dependent şi lipsit de existenţă proprie, inerentă, cum poate exista? Categoric, nu [poate]!

72. Cei care au credinţă în Dharma (în învăţătura Divinului Buddha) vor face felurite eforturi pentru a realiza adevărul. Ceea ce au înţeles din cuvinte vor [aprofunda şi vor] clarifica, şi [apoi] vor obţine Nirvana, prin abandonarea existenţei şi a non-existenţei.

73. Prin realizarea că „Aceasta este un rezultat la cealaltă”, încetează toată reţeaua (sau plasa) de vederi greşite. Încetarea vederilor greşite duce la încetarea ataşării, a urii şi a iluziei. Astfel, se atinge Nirvana imaculată.

Dicționar de termeni

APARIŢIA DEPENDENTĂ. Vezi CO-PRODUCEREA CONDIŢIONATĂ.

BUDDHA. „Cel Trezit”. Cel care s-a Trezit la Realitate. Termen folosit atât pentru fiinţa cel mai recent Trezită pe această planetă (Buddha istoric, adică Gautama Siddhartha, numit şi Śakyamuni, adică înţeleptul clanului Śakya), cât şi pentru orice alte fiinţe care au ajuns la aceeaşi stare, la aceeaşi realizare, despre care se afirmă în Prajñāpāramitā Sutra că sunt într-un număr „infinit”. Numit şi „Tathāgata”, „Buddha”, „Jina”, „Conducătorul Caravanei”, etc. În traducere se mai folosesc şi „Divinul”, „Împlinitul”, „Realizatul”, „Trezitul”, „Nobilul”, „Desăvârşitul”.

CO-PRODUCEREA CONDIŢIONATĂ, sau APARIŢIA DEPENDENTĂ sau APARIŢIA INTERDEPENDENTĂ (*pratītya-samutpāda*). Douăsprezece legături: 1) ignoranţa, 2) formaţiunile karmice, 3) conştiinţa, 4) numele şi forma, 5) cele şase organe de simţ (sau facultăţile simţurilor şi obiectele lor), 6) contactul, 7) senzaţia, 8) nesaţul (jinduirea, tânjirea), 9) apucarea sau agăţarea, 10) devenirea, 11) (re)naşterea, 12) bătrâneţea, descompunerea şi moartea; ele cauzează tot ceea ce se întâmplă în această lume. Sau, mai general: o modalitate de descriere a fenomenelor, fiinţelor sau obiectelor (adică a tuturor dharmelor) pentru a înţelege dependenţa şi interdependenţa lor şi implicit lipsa esenţei şi a realităţii lor fundamentale, a faptului că nu sunt produse (în sensul de „produs finit”), că sunt lipsite de esenţă, semne şi caracteristici adevărate, etc.

DIVIN (*bhagavan*). Un epitet al lui Buddha. De asemenea „Cel Binecuvântat”.

DOUĂSPREZECE VERIGI (*nidāna*) ale lanţului Apariţiei Dependente a unei fiinţe: ignoranţa, formaţiunile karmice, conştiinţa (sau conştiinţele), numele şi forma, porţile simţurilor, contactul, senzaţia, tânjirea, agăţarea, devenirea, naşterea, îmbătrânirea şi moartea.

FIINŢĂ (*sattva*). O entitate vie, simţitoare. Având conştiinţă. O fiinţă animată, prin contrast cu obiectele neanimate. Toate fiinţele cu conştiinţă sau minte, care nu au atins încă Buddhaitatea. Include toate fiinţele din Samsara şi pe cele care au atins orice nivel (*bhūmi*) de Bodhisattva.

FORMA (*rūpa*). Primul dintre cele cinci agregate (*skandha*); materia şi energia, considerate ca fiind de fapt nediferenţiate.

GANDHARVA. 1) Fiinţă pe cale să intre într-un pântec, 2) muzician ceresc; „oraşele de Ghandarvaşi” sunt o metaforă pentru ceva imaginar, sau iluzoriu, asemenea unui miraj.

JINA. „Cuceritor”, „Victorios”. Epitet pentru Buddha.

KARMA. O acţiune volitivă, care este fie pozitivă (virtuoasă), fie negativă (nevirtuoasă), este ceea ce trece, într-o continuitate neîntreruptă, dintr-un amalgam instantaneu al agregatelor către altul, fie în timpul vieţii unei fiinţe, fie

după moartea sa, până când rezultatul (*vipāka*) fiecărei activităţi voliţionale a corpului, vorbirii sau gândirii a fost manifestat, s-a ajuns la el.

KLEŚA. Tulburările, perturbările mentale, inclusiv o parte din cauzele şi efectele lor. Cele trei „otrăvuri ale minţii” sau tulburările fundamentale sunt considerate ignoranţa (sau iluzia), ataşarea şi aversiunea, care duc la nenumărate alte perturbări şi stări mentale. În Mahayana se mai consideră încă două fundamentale pe lângă acestea trei, şi anume mândria şi invidia, toate fiind numite „cele cinci otrăvuri”. În alte enumerări se mai socotesc încă două, şi anume îndoiala şi vederile greşite.

NIRVANA. „Încetare”, „stingere”. Calm liniştit, sublim, existenţă reală, nedistorsionată.

PARINIRVANA. NIRVANA completă, finală, fără rămăşiţe.

REALIZARE. „Realizarea” nu înseamnă construirea, atingerea sau obţinerea a ceva, ci are un sens apropiat de expresia convenţională „a-ţi da seama direct, nemijlocit, de ceva”. „Realizarea Realităţii” înseamnă vederea clară, directă, înţelegerea de o profunzime infinită a stării de fapt. Aceste cuvinte, desigur, sunt incapabile să exprime foarte precis ceva ce nu ţine de cuvinte, de noţiuni. Desigur, se poate spune că „Realizarea Realităţii” este o realizare în sens obişnuit, în sensul că a necesitat efort şi resurse, şi că prin ea se „obţine” încetarea suferinţei şi eliberarea din Samsara, respectiv Trezirea perfectă. Totuşi, sensul cel mai apropiat de cel intenţionat în texte este cel de la începutul acestei definiţii.

SAMSARA. Cuvânt din limba sanscrită care înseamnă „rătăcire”. Este folosit de către Buddha pentru a descrie rătăcirea fiinţelor în ciclul renaşterilor şi morţilor. Existenţă ciclică. Potrivit semnificaţiei sale, nu este un „drum” urmat, ci o rătăcire fără o direcţie precisă şi fără un scop precis. Existenţa condiţionată a vieţii obişnuite în care suferinţa apare deoarece fiinţa încă are ignoranţă, ataşare şi agresiune (cele trei otrăvuri). Eliberarea, sau Trezirea, sau Iluminarea sunt cuvintele folosite pentru a indica starea de oprire a acestui ciclu care, în absenţa realizării naturii adevărate a tuturor fenomenelor aparente, continuă la nesfârşit. Vezi NAŞTERE-ŞI-MOARTE.

TATHĀGATA (*tathā-gata* sau *tathā-āgata*). Un titlu al lui Buddha, însemnând fie „Astfel-Plecat”, fie „Astfel-Venit”.

TREZIRE, COMPLETĂ (*anuttara-samyak-sambodhi*). Literalmente, cea mai corectă şi mai perfectă Trezire. Caracteristică numai Buddhaşilor. Scopul Mahāyāna, care înlocuieşte scopul Nirvānei private, personale, a Arhaţilor. Tradusă în literatura occidentală şi prin cuvântul „Iluminare”. Sensul cuvântului sanscrit „bodhi” este trezire sau înflorire completă, adică de trezire din iluzie, din vis, la Realitate, la Adevăr, şi respectiv de înflorire sau dezvoltare completă a tuturor calităţilor posibile. „Iluminare” poate presupune ca sens şi o sursă

„exterioară” de „lumină”, şi ca cineva să fie „iluminat” în mod pasiv, printr-un fel de graţie divină, însă nu acesta este sensul în Buddhism, care este non-teist.

VEDERI GREŞITE sau DISTORSIONATE (*viparyāsa*). Patru. Ignoranţa văzută ca încercare de a căuta sau găsi: 1) permanenţa în ceea ce este de fapt impermanent, 2) uşurare sau plăcere în ceea ce este inseparabil de suferinţă, 3) sine în ceea ce nu este legat de niciun sine, 4) încântare în ceea ce este de fapt respingător şi dezgustător.

VACUITATE (*śūnyatā*). Absenţa atât a existenţei cât şi a inexistenţei vreunei dharme. Lipsa existenţei şi a inexistenţei a tot ceea ce concepem şi percepem, inclusiv a concepţiei, a percepţiei şi a noţiunilor. Vacuitatea în sine este şi ea lipsită de existenţă (absenţa a ceva nu este existentă). Noţiunea de Vacuitate este şi ea lipsită de existenţă. Implicit, lipsa oricăror caracteristici de orice fel, spre exemplu: a începutului, a duratei şi a încetării, a apariţiei, a existenţei, a dispariţiei, a inexistenţei, a prezenţei, a absenţei, a legăturii, a eliberării, a plăcutului, a neplăcutului, a aderenţei, a lipsei aderenţei, a însuşirilor, a lipsei acestora, etc. Pentru a înţelege Vacuitatea, se apelează deseori la comparaţia cu spaţiul. Deşi putem avea noţiunea de spaţiu, el nici nu există şi nici nu lipseşte, nu are caracteristici, nu are început, durată sau sfârşit, nu apare şi nu poate să dispară, nu are limite de niciun fel. Se mai poate explica şi ca lipsa absolută a oricărei esenţe de orice fel, a oricărei substanţialităţi. Ca sinonime, se mai folosesc şi cuvintele „gol” şi „vid”.

Cuprins

Notă introductivă.....1
Prefaţă.....2
Textul 4
Dicţionar de termeni.....13
Cuprins 16